

گزاره‌های تمجیدی: بررسی موضوعات، کارکردها و عوامل مؤثر بر آن، در نمایشنامه شب روی سنگفرش خیس

بهرروز محمودی بختیاری**، هما محمودزاده

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۳ / ۱ / ۳۰

تاریخ دریافت مقاله: ۹۳ / ۱۱ / ۱۹

**نویسنده مسوول

گزاره‌های تمجیدی: بررسی موضوعات، کارکردها و عوامل مؤثر بر آن، در نمایشنامه شب روی سنگفرش خیس

دانشیار گروه هنرهای نمایشی دانشگاه تهران

بهروز محمودی بختیاری

دانشجوی کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی

هما محمودزاده

چکیده

ادب، پدیداری مهم در تعاملات اجتماعی است و اگرچه تعریف، شاخص‌ها و حدود آن تا حدی نسبی و متکی به بافت فرهنگی جوامع است، اما در کل، می‌توان آن را کنشی به‌جا، مناسب و خوشایند دانست که دیگری را نمی‌آزارد و بر مبنای توجه به حالات و موقعیت دیگری شکل می‌گیرد. تمجید (compliment) نیز یکی از شیوه‌های ادب ایجابی و یکی از انواع کنش کلامی عاطفی/بیانی است که موضوع آن تأیید و تحسین ارزشی مثبت میان طرفین گفت‌وگو، مانند ویژگی، دارایی و مهارت است.

هدف این نوشتار، گردآوری و تحلیل داده‌های قابل‌استناد و در نتیجه، دستیابی به درکی دقیق‌تر از تمجید و کاربردشناسی آن در روابط افراد، به‌عنوان یکی از انواع مهم کنش کلامی، بررسی موضوعات و کارکردهای گزاره‌های تمجیدی، تأثیر جنسیت و عوامل اجتماعی بر آن و نیز، کارکرد آن در متون نمایشی است. دلیل انتخاب نمایشنامه **شب روی سنگفرش خیس** اکبر رادی، برای مطالعه موردی، سبک واقع‌گرایانه آثار او، به‌طور کلی، و نیز تعلق اغلب شخصیت‌های این نمایشنامه به طبقه فرهنگی ممتاز جامعه است که در مکالمات روزمره خود از تمجید بسیار استفاده می‌کنند. در این پژوهش با بهره‌گیری از نظریات مطرح درباره موضوع و کارکرد تمجید و نقش جنسیت در آن‌ها، همه گفت‌وگوهای حاوی تمجید ۹ شخصیت نمایشنامه بررسی و مشخص شد که آقایان به‌مراتب بیش از خانم‌ها از تمجید استفاده می‌کنند، تمجیدهای خانم‌ها اغلب دارای کارکرد عاطفی و ناظر بر ویژگی‌های شخصیتی و تمجیدهای آقایان دارای کارکرد ارجاعی و با موضوع مهارت و توانایی است. هم‌چنین، کاسته شدن از میزان تمجید، به‌ویژه تمجیدهای عاطفی و به‌کارگیری تمجیدهای ارجاعی کنایی، می‌تواند به‌مثابه ابزاری برای نشان‌دادن بروز تنش میان شخصیت‌ها و گره‌افکنی در درام به‌کار رود.

واژگان کلیدی: کاربردشناسی، ادب، تمجید، اکبر رادی، شب روی سنگفرش خیس